

TIỂU THUYẾT NGÔN TÌNH TRUNG QUỐC: ĐÓN NHẬN HAY ĐÀO THẢI?

Lê Thị Ngọc Trâm

Khoa Ngữ văn, Trường Đại học Sư phạm - Đại học Huế

Email: lethingoctrâm1402@gmail.com

TÓM TẮT

Tiểu thuyết ngôn tình Trung Quốc là một thể loại đang được công chúng văn học dành nhiều sự quan tâm, đồng thời cũng đặt ra nhiều câu hỏi bỏ ngỏ. Bài viết sử dụng lý thuyết tiếp nhận để phân tích, bình giá tiểu thuyết ngôn tình từ các khuynh hướng tiếp nhận của độc giả Việt Nam. Dựa trên sự lý giải sức hấp dẫn cũng như những mặt hạn chế của tiểu thuyết ngôn tình, bài viết góp phần đánh giá đúng giá trị và định hướng sự phát triển của trào lưu văn học này đối với công chúng văn học Việt Nam.

Từ khóa: lý thuyết tiếp nhận, tiểu thuyết ngôn tình Trung Quốc, văn hóa đọc.

MỞ ĐẦU

Tháng 9/2015, Cục Xuất bản có lệnh tạm dừng xuất bản những truyện ngôn tình Trung Quốc. Trước thông tin này, có hai quan điểm đối nghịch nhau. Một số ý kiến bày tỏ sự nhất trí, đồng tình với quyết định của cơ quan chức năng vì cho rằng loại tiểu thuyết này làm phương hại đến đạo đức, văn hóa dân tộc, “đầu độc” tâm hồn của bạn đọc, nhất là bạn đọc trẻ tuổi bằng những chuyện tình suýt soát, phi thực tế. Ở chiều ngược lại, có ý kiến cho rằng việc dừng phát hành để biên tập, chỉnh sửa thực chất là cấm, là vi phạm các nguyên tắc xuất bản và ảnh hưởng đến quyền hưởng thụ văn hóa của độc giả. Đây là câu trả lời thỏa đáng cho vấn đề này? Lý thuyết tiếp nhận cho phép nghiên cứu ngôn tình trong quá trình đọc của độc giả: về khởi điểm (tâm đón nhận, động cơ tiếp nhận), diễn biến cũng như hiệu quả của quá trình tiếp nhận văn học. Nhìn từ khuynh hướng tán dương của bạn đọc, ngôn tình mang những giá trị cần được khẳng định. Từ khuynh hướng luận tội, ngôn tình thức tỉnh những vấn đề cần được nhìn lại.

NỘI DUNG

1. Truyện ngôn tình Trung Quốc và sự phù hợp với tâm đón đợi của người đọc

Xuất hiện dày đặc tại các nhà sách hiện nay là những cuốn sách ngôn tình với những cái tên đầy “mời gọi”, gắn nhãn best-seller, tác giả ăn khách, sách bán chạy.... Tiểu thuyết ngôn tình là những câu chuyện về tình yêu, đa sắc màu, đủ cung bậc. Đây là một trào lưu sáng tác văn học của các tác giả trẻ Trung Quốc, xuất hiện cách đây khoảng 10 năm. Các tác giả viết ngôn

tình nổi tiếng có thể kể đến như Tân Di Ổ, Đồng Hoa, Tào Đình, Cố Mạn, Đường Thất Công Tử, Diệp Lạc Vô Tâm... Dịch giả Trang Hạ đã mang *Xin lỗi em chỉ là con ếch* của nhà văn Tào Đình vào Việt Nam (2006), điểm tô cho bộ mặt văn học một thể loại mới. Từ đó, hoạt động dịch thuật và xuất bản ngôn tình diễn ra mạnh mẽ, mang lại doanh thu. Điều gì đã tạo nên sức hút của ngôn tình đối với giới trẻ?

Việc đón nhận tiểu thuyết ngôn tình Trung Quốc thể hiện sự rộng mở trong giao lưu văn hóa, sự cởi mở trong các quan niệm văn chương. Sống trong thời đại đề cao tự do cá nhân, giới hạn tiếp nhận của độc giả đã có sự thay đổi. Vấn đề tình dục được nhìn nhận theo hướng khác, người ta thành thật đối mặt và giải quyết những vấn đề thuộc về nó, bởi “không có gì thuộc về con người mà xa lạ với tôi” (Marx). Ngôn tình đi cùng với những “kiểu yêu” hiện đại, vì vậy nhận được sự đón nhận của độc giả Việt Nam. Để sống và sinh sôi trong cộng đồng văn học, ngôn tình biết gây chú ý trong phương thức lưu hành. Sự phát triển của truyền thông và các phương tiện thông tin đại chúng góp phần không nhỏ tạo nên “cơn lốc ngôn tình”. Văn học mạng - một kênh tiêu thụ lớn - đưa ngôn tình đến gần với bạn đọc bằng các fanpage, blog như: *ngontinh.com*, *loidich.com*, *vficland.com*, *tuthienquoc.wordpress.com*... đăng tải truyện ngôn tình Trung Quốc cho phép người đọc được giao lưu với tác giả, dễ dàng thể hiện ý kiến qua các bình luận công khai, được tham gia kiến tạo tác phẩm... Nếu xem tác phẩm văn học là những đứa con tinh thần của tác giả, thì ngôn tình chính là những đứa con thân thiện với người đọc.

Sự hưởng ứng nhiệt tình của bạn đọc cũng là minh chứng cho việc tiểu thuyết ngôn tình Trung Quốc đã thỏa mãn được tâm đón nhận của công chúng Việt Nam: giới trẻ. Công chúng trẻ thuộc nhiều thành phần xã hội và nghề nghiệp khác nhau nhưng đều tò mò, thích khám phá, thích mơ mộng và tìm kiếm thần tượng; có xu hướng tiếp cận với các vấn đề tính dục, tâm lý, giải thiêng, các hiện tượng gây shock. Không ngạc nhiên khi ngôn tình đặc biệt thu hút độc giả nữ. Nếu nam giới thường thích những câu chuyện giao chiến, thi đấu thể thao, siêu anh hùng,... thì nữ giới thích những câu chuyện tình cảm tình tế, những kiểu yêu đương lãng mạn. Lý giải sự hấp dẫn của tiểu thuyết ngôn tình, không thể phủ nhận sức hút từ bản thân tác phẩm đối với giới trẻ. Các tác giả ngôn tình cố gắng không tạo ra khoảng cách thẩm mỹ giữa tác phẩm và người đọc. Trên cơ sở nắm bắt thị hiếu, tâm lý của nhóm độc giả này, tác giả ngôn tình thường viết ra những tác phẩm thỏa mãn trình độ, nhu cầu của họ. Tâm lý đám đông, sự lây lan trong tiếp nhận cũng chính là một yếu tố khiến ngôn tình phát triển với tốc độ chóng mặt.

Về đề tài, ngôn tình đáp ứng kịp thời những món ăn tinh thần của giới trẻ bằng những câu chuyện về tình bạn, tình yêu, giới tính, tuổi trẻ, sự trưởng thành, cuộc sống hôn nhân,... Truyện ngôn tình rất đa dạng, có đến hơn 50 tiểu loại truyện ngôn tình với rất nhiều mảng đề tài: dòng *cổ đại* (nói chuyện ngày xưa), dòng *hiện đại* (nói chuyện hiện đại), dòng *xuyên không* (nhân vật từ thời hiện đại thường sau một tai nạn, bỗng nhiên thấy mình quay về quá khứ cổ xưa), dòng *võng du* (nói chuyện tình online trên mạng). Giới trẻ có đời sống tâm lý đa dạng, thất thường: lúc buồn, lúc vui, khi hào hứng, khi lo âu, khi sáng khoái,... Ngôn tình đón đầu các tâm thế tiếp nhận của bạn đọc bởi ở đó có đủ các món “hợp khẩu vị” để thỏa mãn người đọc. Kiểu truyện *sủng* dành cho những độc giả ưa thích những câu chuyện ngọt ngào lãng mạn, độc

giả chuộng những câu chuyện tình trắc trở có thể đọc *ngược*, những tác phẩm thể loại *hài* lại giúp bạn đọc giải tỏa những căng thẳng, áp lực... Như vậy, ngôn tình hướng thỏa mãn được sự đòi hỏi về việc tái tạo lại cái đẹp quen thuộc, xác nhận những cảm xúc thân thiết, thừa nhận những mong ước tưởng tượng.

Về mặt nghệ thuật, ngôn tình là một “món ăn dễ tiêu hóa”. Ngôn tình thường được kể theo một trình tự mạch lạc, rõ ràng với một cốt truyện dễ hiểu. Các tác giả ngôn tình chú ý đến việc tạo ra những sự kiện, tình huống hấp dẫn, gia tăng các yếu tố: *kì, hài, độc, sốc*,... thay vì mang đến một cách viết đặc sắc. Văn hóa đại chúng đem đến nhiều hình thức giải trí, đặc biệt là sự phát triển của các loại hình nghe, nhìn. Để “cạnh tranh” với những phương tiện ấy, tiểu thuyết ngôn tình tập trung xây dựng những cốt truyện điện ảnh với nhiều tình tiết thật gay cấn. Rất nhiều bộ phim tạo nên cơn sốt trên màn ảnh Hoa ngữ như: *Bên nhau trọn đời*, *Yêu em từ cái nhìn đầu tiên* (Cổ Mạn), *Hãy nhắm mắt khi anh đến* (Đình Mặc), *Nhật ký lấy chồng của Tiền Đa Đa* (Nhân Hải Trung)...

Các tác phẩm ngôn tình thường na ná nhau ở các motif hay được viết theo một khung sẵn có. Tất nhiên, đó là những motif được bạn đọc mong đợi. Đó là những câu chuyện kể về khoảnh khắc gặp nhau - yêu nhau - hiểu lầm - chia xa - đoàn tụ của những đôi tình nhân. Bút pháp tương phản, đối nghịch cùng thủ pháp phóng đại được sử dụng như một cách tạo ra sự bất ngờ, một cách để khắc họa khung cảnh diễm lệ. Không viết về những mối tình môn đăng hộ đối, ngôn tình kể về sự lệch pha: người giàu sang, người nghèo hèn. Tình yêu của họ liên tục gặp sóng gió nhưng họ vượt qua để đến với nhau. Đặc biệt, hướng đến độc giả nữ, các tác giả ngôn tình thường đặt nhân vật nữ vào vị trí trung tâm và để cho cuộc sống của nhân vật nam như vệ tinh xoay quanh cái trung tâm ấy. Kết thúc của ngôn tình thường có hậu. Câu chuyện tình yêu giữa chàng hoàng tử Thiệu Minh Vĩ đẹp trai tài hoa và nàng heo con bé bỏng Kiều Ân, ngây thơ nhút nhát là một câu chuyện tình yêu nhẹ nhàng, lãng mạn và vô cùng hài hước của Hốt Nhiên Chi Gian (*Chi yêu cây kẹo bông nhò*). Kết cấu ngôn tình nhằm hướng đến sự viên mãn, trước sau như một của tình yêu. Phải chăng không phải lãng mạn, kịch tính, bay bổng mà chính sự thủy chung trong tiểu thuyết ngôn tình mới hút độc giả nhiều đến thế?

Một đặc điểm nữa khiến ngôn tình trở thành “best-seller” nằm ở chất liệu xây dựng tác phẩm: ngôn ngữ. Văn phong của ngôn tình lúc giản dị, khi diễm lệ nhưng đều dễ hiểu, gần với khẩu ngữ. Đọc ngôn tình vì vậy có thể đọc một mạch mà không bị vấp vấp, đôi khi không cần dùng đến lý trí để phân tích, cắt nghĩa. Không khó để tìm thấy “những định luật tình yêu mà ngôn tình dạy bạn”, “những câu nói nên đọc khi thất tình”,... để chiều lòng những bạn trẻ đang loay hoay đi tìm lời giải cho những vấn đề muôn thủa của tình yêu. Tác phẩm của họ vì vậy là một sản phẩm của trí thông minh chứ không phải những biến động của một số phận.

Từ cắt nghĩa ngôn tình ở giá trị hiện thân cũng như trong quá trình tiếp nhận, có thể kết luận ngôn tình thuộc về văn hóa đại chúng, văn chương ngoại biên. Chất lượng nghệ thuật, chức năng thẩm mỹ, giáo dục của văn học rõ ràng bị tiết giảm để thay vào đó là chức năng giải trí. Tiểu thuyết ngôn tình đã đáp ứng được nhu cầu giải trí, nhất là trong thời đại mà con người

ngày càng trở nên bận rộn, áp lực, chạy đua với thời gian. Ở đó giới trẻ được khóa lấp những ước mơ, thỏa mãn những tâm lý thường nhật. Trên thực tế, đã có nhiều cây bút ngôn tình tạo được phong cách riêng, khẳng định đặc trưng của ngôn tình – một trào lưu văn học đương đại - để mang đến những tác phẩm có giá trị, tạo nên sự đa dạng, sôi động cho hoạt động văn học nói chung. Đó là những tác phẩm của Tân Di Ổ: *Anh có thích nước Mỹ không?*, *Ánh trăng không hiểu lòng tôi*, *Cho anh nhìn về em...* với nội dung khá sâu, thường khắc họa đậm nét những mối xung đột giữa tình yêu với hôn nhân, tình yêu với lý tưởng và hoài bão của tuổi trẻ... Truyện của Cổ Mạn lại mang đến cái nhẹ nhàng, ấm áp, khơi gợi được những cảm xúc ngọt ngào về lòng chung thủy, qua *Bên nhau trọn đời*, *Tôi như ánh dương rực rỡ*. Nếu Đồng Hoa có thể mạnh mẽ về miêu tả tâm lý nhân vật thì Phi Ngã Tư Tồn lại mang đến một cách viết khá gần gũi với ngôn ngữ điện ảnh, giàu hình ảnh và cảm xúc.

2. Truyện ngôn tình Trung Quốc nhìn từ những giới hạn

Ngôn tình đã chứng tỏ những điểm ưu việt của thể loại đối với đời sống văn hóa đương đại. Nhưng thực tế cho thấy, đây lại là một hiện tượng văn học “hay ít, dở quá nhiều” (*Báo Tuổi Trẻ*). Vì vậy, ngoài sự tán dương, ngôn tình cũng vấp phải sự phản ứng của độc giả; từ dè bieu, chê bai cho đến lên án. Ngôn tình xuất hiện trong các đánh giá, bài báo bằng những cái tên không mấy mỹ miều như một loại tiểu thuyết “ba xu”, văn chương độc được: “*Loạn sách ngôn tình*” (Người Lao Động), “*Tiểu thuyết ngôn tình Trung Quốc: Rác hay không rác?*” (An ninh thế giới), “*Sách ngôn tình Trung Quốc đang đầu độc giới trẻ VN*” (Một thế giới), “*Dính độc vì...truyện ngôn tình Trung Quốc*” (Đời sống và Pháp luật)... Không thể làm ngơ trước sự lấn át của tiểu thuyết ngôn tình đối với các đầu sách giá trị. Nhà văn Trang Hạ cho biết, chị cũng hoàn toàn không ngờ đến sự phát triển nhanh chóng của thị trường dịch sách ngôn tình ở Việt Nam. Như vậy, sức ảnh hưởng và nhu cầu đọc tiểu thuyết ngôn tình là rất lớn. Thực tế cho thấy, những cuốn sách bán chạy không phải bao giờ cũng là những tác phẩm có chất lượng nghệ thuật cao. *Thục nữ PK xã hội đen* (Thuần Gian Khuynh Thành), *Chuyện cũ* (Lịch Xuyên), *Bảy ngày ân ái*, *Trò chơi nguy hiểm* (Ân Tầm), *Chờ em lớn nhé được không*, *Động phòng hoa chúc cách vách* (Diệp Lạc Vô Tâm),... là những hồi chuông báo động về sự xuống cấp của dòng tiểu thuyết ngôn tình. Càng đáng báo động hơn khi ngôn tình đang dần ảnh hưởng trực tiếp đến nhận thức, suy nghĩ, quan điểm về tình yêu, quan hệ hôn nhân của người đọc. Nhìn ngôn tình từ sự phản kháng, quy tội của bạn đọc, “con lốc ngôn tình” thực sự đặt ra những vấn đề cần- nhìn- lại.

Ngôn tình hay thế giới ảo? Xét tác phẩm trên mối quan hệ giữa văn chương – hiện thực, ngôn tình đặt ra vấn đề giữa hư cấu của tác giả và nhận thức thực tại của người đọc. Văn chương là nghệ thuật của hư cấu, tưởng tượng. Nhưng chúng ta cần phải phân biệt rõ sức tưởng tượng, hư cấu của nhà văn với những câu chuyện bịa đặt hoàn toàn. Văn học chân chính hư cấu, tưởng tượng trên cơ sở chất lọc những gì tinh túy nhất của đời sống và tuân theo những quy luật của đời sống xã hội, quy luật của diễn biến tâm lý con người. Nghĩa là dùng cái vô lý để nói cái hợp lý. Ngôn tình đầy rẫy những điều “vô lý. Cuốn *Dụ tình* của tác giả Ân Tầm miêu tả nhân vật nữ luật sư tài giỏi, sắc sảo khi bị quấy rối tình dục nhiều lần lại đem lòng yêu người quấy rối mình. Hay *Anh trai em gái* của nhà văn Tào Đình kể về tình yêu đơn phương đầy đau khổ của

Mai Mai dành cho chính... anh trai mình. Dường như ngôn tình đã bắt chắp, xem nhẹ cái hợp lý: đạo đức, các luân lý xã hội, quy luật tâm lý. Đó không phải là sự lạc quan hóa trong nội dung mà chính là sự vô nguyên tắc trong hư cấu. Tiểu thuyết viễn tưởng được xem là thể loại hư cấu, tưởng tượng mạnh mẽ nhất. Nhưng Jules Verne, tác giả cuốn *Hai vạn dặm dưới biển* phải dựa vào thành tựu khoa học tự nhiên thế kỉ 19 để sáng tạo ra thuyền trưởng Nêmo với con tàu ngầm Nautilus trứ danh. Hư cấu, tưởng tượng trong ngôn tình còn đặt ra vấn đề: tự do hay dễ dãi trong sáng tạo văn học. Một số tác giả ngôn tình đã nhầm lẫn giữa tự do và sự tùy tiện cá nhân. Nếu tự do cho nhà văn đi đến tận cùng của sự tưởng tượng và sự biến ảo của ngôn từ thì sự tùy tiện tiếp tay cho nhà văn dần sâu vào sự ích kỷ, phi ý thức và phi thẩm mỹ. Phải chăng tác giả ngôn tình đôi khi “ích kỉ” khi cầm bút chỉ để chiều lòng độc giả?

Sự lệch chuẩn về quy tắc sáng tạo – nguyên tắc hiện thực dẫn đến sự lệch chuẩn trong hiệu quả tiếp nhận của độc giả. Không ít những cuốn ngôn tình đã tạo ra một thế giới ảo, ru ngủ bạn đọc. Thay vì hướng con người đến Chân - Thiện - Mỹ, ngôn tình lại tạo ra những mông muội, ngộ nhận, ảo tưởng các giá trị thuộc phạm trù đạo đức, văn hóa. So sánh ngôn tình Trung Quốc với “ngôn tình kiểu Pháp” đương đại qua các tác giả Marc Levy, Guillaume Musso,... có thể nhận ra một vài điểm tương đồng và khác biệt. Tác phẩm tình cảm của Marc Levy kết hợp với đề tài đa dạng như trở về tuổi thơ, đề tài chiến tranh (trong tác phẩm *Những đứa con của tự do, Nếu được làm lại*), tình bạn, chủ đề nhân quyền (*Chàng và nàng*)... Nếu văn học phương Tây được kiểm duyệt một cách khá chặt chẽ trước khi vào Việt Nam thì ngôn tình Trung Quốc xâm nhập một cách không kiểm soát, bắt chắp.

Nếu hư cấu gắn liền với những hệ lụy về nhận thức của giới trẻ thì yếu tố sex, yếu tố tính dục trong tiểu thuyết ngôn tình Trung Quốc lại gắn liền với vấn đề tâm sinh lý, vấn đề giới tính của độc giả. Rất nhiều những tiểu thuyết xuất hiện một cách đậm đặc và thô thiển những chi tiết mùi mẫn, thậm chí mạnh bạo và dung tục trong mô tả tính dục. Nếu tác phẩm văn học độc hại một cách lộ liễu dễ ngăn chặn thì loại độc hại được che đậy khéo léo, lồng ghép, “mưa dầm thấm lâu” lại rất khó kiểm soát. Có thể kể đến bộ hệ liệt tiểu thuyết 10 chương của các tác giả Vân Nhạc, Tử Nguyệt; hay những pha sex táo bạo trong tiểu thuyết Diệp Lạc Vô Tâm... *Chìm trong cuộc yêu* của tác giả Thánh Yêu miêu tả đời sống tình dục đầy cực đoan, biến thái của Duật Tôn. Vì sao cảnh nóng, yếu tố H (Hentai), sự mô tả hoạt động tính giao lại trở thành một gia vị không thể thiếu để “chép biếm” một câu chuyện ngôn tình hoàn hảo? Theo các chuyên gia tâm lý, cái gì càng lạ, càng cấm thì giới trẻ càng muốn tìm hiểu, khám phá. Đặc biệt, lứa tuổi này đang phát triển về sinh lý, tò mò về cảm xúc giới tính nên những cảnh nóng trong ngôn tình đặc biệt cuốn hút. Có ý kiến cho rằng giới phê bình đã quá khắt khe với tiểu thuyết ngôn tình, bởi nhiều kiệt tác văn học thế giới viết còn dữ dội, bạo liệt hơn thế. *Lolita* của Vladimir Nabokov nói về ấu dâm trẻ em. *Rừng Nauy* (Haruki Murakami) đề cập đến đời sống quan hệ nam nữ của sinh viên Nhật Bản. Sex gần như là một chủ đề xuyên suốt tác phẩm. Vậy đâu là điểm phân biệt giữa tiểu thuyết sex thuần túy và một tác phẩm nghệ thuật? Hiệu quả tiếp nhận của bạn đọc là câu trả lời thuyết phục nhất. Trịnh Lữ khi đánh giá về *Rừng Nauy* cho rằng tiểu thuyết đã bắt người đọc nhận thức được sự ngu xuẩn của mọi dâm tính và “giúp giới trẻ (và cả

những người không còn trẻ nữa) nhận ra cái cao cả theo nghĩa triết học và tự nhiên của tình yêu”. Không khó để nhận ra những cảnh sex trong ngôn tình chỉ đơn thuần giữ vai trò miêu tả. Bởi viết về sex như một cách chiêu chuộng độc giả, ngôn tình khiến người đọc thỏa mãn thay vì thức nhận. Một sự thỏa mãn mang tính bản năng thay vì hướng đến những cảm xúc phát triển tâm hồn. Chông chênh giữa ngưỡng cửa trẻ con - người lớn, không thiếu những độc giả ngôn tình bị kích thích dẫn đến tình trạng yêu đương nhắng nhít, chóng vánh, những hành động thái quá, thiếu suy nghĩ, nông nổi. Bên cạnh đó, yếu tố tính dục kết hợp với yếu tố “kì” trong ngôn tình tạo những câu chuyện nóng bỏng, thỏa mãn ngay cả những kiểu tâm lí có phần “biến thái” của độc giả như sư đồ luyện (tình yêu thầy trò), đam mỹ (tình yêu đồng tính nam), hủ nữ (nữ thích đam mỹ),... Từ đó, một bộ phận giới trẻ ủng hộ, thậm chí yêu thích mối quan hệ đồng tính nam, kéo theo đó là sự ngộ nhận giới tính, sự bất chước. Đến một mức độ nào đó, tác động tiêu cực của ngôn tình là việc đánh mất bản thể của mỗi người.

Ngôn tình còn phản ánh một vấn đề khác nữa, đó là sự hình thành văn hóa, thể hiện ở cách sử dụng ngôn ngữ và việc tôn thờ thần tượng của giới trẻ. Trước hiện tượng đó, nhà văn DiLi cho rằng: “Truyện bá ngôn ngữ là truyện bá văn hóa. Đọc truyện đừng nghĩ là giải trí đơn thuần, đó là sự hình thành tư duy”. Với việc sử dụng ngôn ngữ “ngọt đến từng âm tiết”, sến sảm, ủy mị hay ngôn ngữ quá trần trụi, dễ dãi; ngôn tình đang dần khiến ngôn ngữ tự hạn chế khả năng biểu hiện. Ngôn tình có cả hệ thống “thuật ngữ” riêng. Những kí hiệu, cách gọi: 419, 52, ánh mặt trời thụ/ công, ăn com mềm,... đi vào lời ăn tiếng nói của những con nghiện ngôn tình, tạo nên thói quen sử dụng ngôn ngữ của một bộ phận giới trẻ một cách “tự nhiên” và “có chủ ý”. Độc giả nữ – đối tượng chính của ngôn tình – tự xưng mình là “thục nữ”, “sắc nữ”, “trạch nữ”, “hắc thị thục nữ”. Dịch giả Đào Bạch Liên cho biết, *Bộ bộ kinh tâm* (một bản dịch kì công và nghiêm túc) bị độc giả xem là quá thuần Việt – và chị không thể dịch Việt hóa hơn. Có thể thấy mức độ “ngắm” Hán văn của độc giả ngôn tình thực sự rất cao.

Vấn đề định hướng thần tượng trong giới trẻ cũng là một vấn đề đáng được quan tâm, bởi “Ngưỡng mộ thần tượng là một nét đẹp văn hóa nhưng mê muội thần tượng lại là một thảm họa” (Đề thi Đại học môn Văn khối D năm 2012). Giới trẻ hiện nay thần tượng ai trước thực trạng không ít các bạn trẻ chọn ngôn tình làm “sách gối đầu giường”? Giao lưu của tác giả Diệp Lạc Vô Tâm tại Hà Nội và TP HCM đầu tháng 4 lên cơn sốt trong cộng đồng giới trẻ, nhất là hàng loạt trang hâm mộ trên mạng xã hội Facebook. Khán phòng đông nghẹt độc giả là học sinh, sinh viên. Giới trẻ ngày nay không ngừng “hình tượng hóa” các cá nhân, và những nhân vật này hoàn toàn trùng khớp với hình ảnh các “mỹ nam”, “mỹ nữ” hoàn hảo trong ngôn tình. Là một fan - girl ngôn tình, hẳn không ai chưa lần mơ tưởng đến những “soái ca” như Hà Dĩ Thâm (*Bên nhau trọn đời* – Cổ Mạn) - một luật sư thành đạt, chung tình; Tiêu Nại (*Yêu em từ cái nhìn đầu tiên* – Cổ Mạn) - một thiên tài máy tính, Hàn Thạc Trần (*Đồng lang cộng chẩm*) - đại ca xã hội đen nhưng cả đời sống chết vì một người con gái... Có nhiều cuốn sách ngôn tình đề cao văn hóa Đại Hán, văn hóa Hoa Hạ, xem nhẹ, miệt thị văn hóa các nước khác. Một số lượng không nhỏ ngôn tình được xây dựng để mê muội độc giả thay vì hướng họ đến sự ngưỡng mộ thần tượng, đến việc nâng họ lên một giới hạn mới.

Độc giả tiêu thụ sách nhiều nhất tại Việt Nam hiện nay thuộc về giới trẻ: độ tuổi nhạy cảm nhưng cũng vội vàng, bông bột, thiếu từng trải, thiếu chín chắn. Người đọc ngôn tình đang dần “trẻ hóa”. Liệu với sự non nớt, nhóm bạn đọc tiềm năng này có đủ sức đề kháng để tự vệ trước những “lệch chuẩn”?

3. Tiểu thuyết ngôn tình Trung Quốc: đón nhận hay đào thải?

Từ hai khuynh hướng tiếp nhận, ngôn tình đã thể hiện được những giá trị, vai trò cũng như những hạn chế và hiểm họa đến đời sống văn học đương đại Việt Nam. Vậy, đâu là xu hướng phát triển của ngôn tình trong thời gian tới?

Để trả lời câu hỏi như thế nhói ấy không thể không định lại giá trị văn học của tiểu thuyết ngôn tình. Vì đề cao chức năng giải trí nên ngôn tình mang những đặc điểm của văn học giải trí. Là một thể loại văn học thị trường, ngôn tình có những tác phẩm chất lượng cao và cũng có những thứ khó chấp nhận, ăn theo. Vấn đề đặt ra là cần có những giải pháp giảm thiểu tác động xấu từ ngôn tình. Nhất là sự xuống cấp trầm trọng của trào lưu này hiện nay. Thay vì lên án, chúng ta hãy cùng điều chỉnh thị hiếu cho độc giả qua những phương tiện thông tin đại chúng. Ở đó, cái được và chưa được của ngôn tình đều được nêu lên song phẳng, khách quan. Hoạt động rà soát, xử lý các đầu sách vô bổ, tuyên truyền lối sống trái với thuần phong mỹ tục của Việt Nam đi kèm với việc lên án những kiểu kinh doanh trên bản năng con người, kiểm duyệt hoạt động dịch thuật, nhất là những dịch giả không chuyên, tự phát sẽ giúp ngăn chặn, đào thải tư tưởng lệch lạc, thiếu tính thẩm mỹ của những cuốn sách ngôn tình nhảm nhí. Bạn đọc cũng chính là yếu tố đóng vai trò định hướng giá trị tác phẩm, định hướng sáng tác của nhà văn. Người đọc cần phải tìm đến những cái hay trong truyện để nâng mình lên, làm cho con người mình thanh cao hơn, sống có ý nghĩa, đẹp hơn. Chính loại người đọc này là đối tượng lý tưởng nhất mà nhà văn tâm huyết cần hướng tới. Đồng thời họ cũng thúc đẩy sự phát triển của văn học, vì họ luôn luôn đòi hỏi nhà văn nâng cao trình độ nghệ thuật không ngừng.

Tiếp nhận ngôn tình cũng phản ánh một câu chuyện lớn hơn đó là văn hóa đọc. Ngoài thẩm định lại giá trị của tiểu thuyết ngôn tình, cần định hướng lại giá trị của văn hóa đọc. Khi công chúng với thị hiếu dễ dãi sẽ rất ngại, rất khó tiếp cận các tác phẩm kinh điển. Vậy, đây là sự xuống cấp của văn hóa đọc hay là sự báo hiệu cho một văn hóa đọc kiểu mới? Để định hướng văn hóa đọc, cần làm rõ vai trò định hướng của nhà phê bình và vai trò tiếp nhận của độc giả.

Phê bình văn học được xem là một loại tiếp nhận đặc biệt. Nhà phê bình với sự sành sỏi, tinh tế trong cảm thụ nghệ thuật đặc biệt nhạy cảm với những tác phẩm nghệ thuật đích thực, đặt các hiện tượng nghệ thuật đích thực vào vị trí xứng đáng của chúng. Vì vậy, các nhà phê bình cần lên tiếng, thể hiện những phân tích, bình giá mang tính khoa học để định hướng cho bạn đọc, đặc biệt là đối với những “con mọt” ngôn tình. Đồng thời, để gần gũi hơn với những tinh hoa văn học, bạn đọc cần lắng nghe những “gợi ý” từ những nhà phê bình có uy tín chuyên môn.

Người đọc đóng vai trò vô cùng quan trọng trong văn hóa đọc của một quốc gia. “Nói cho tôi cuốn sách mà bạn đọc, tôi sẽ cho bạn biết bạn là người như thế nào” (phỏng theo câu nói

Tiểu thuyết ngôn tình Trung Quốc: đón nhận hay đào thải?

của Miguel de Cervantes), vì vậy, đọc sách nên tìm những cuốn “khó” hơn so với hiểu biết của mình để tự mình vượt lên những tầm tư tưởng mới. Điều này có lẽ giống với quan điểm của Joubert: “Ta không bao giờ trở nên thông thái được nếu chỉ chịu đọc hay chịu học những gì ta ưa thích mà thôi”, khi xã hội không làm tốt vai trò “bộ lọc” thì bạn đọc sẽ phải làm “người tiêu dùng thông minh”.

KẾT LUẬN

Văn học trong nước, dưới sự tác động của lối viết ngôn tình, cho ra đời nhiều tác phẩm ăn khách như: *Người yêu cũ có người yêu mới* (Iris Cao); *Anh sẽ yêu em mãi chứ* (Gào); *Yêu người yêu người ta* (Gia Đoàn); *Yêu đi rồi khóc* (Hamlet Trương)... Đây cũng là một hiện tượng dành được sự quan tâm không ít của công chúng văn học, liệu trào lưu ấy có trở thành “ngôn tình kiểu Việt Nam” hay không? Ngôn tình là một trào lưu văn học không thể nằm ngoài quy luật sinh tồn của dòng chảy văn học. Nếu tiểu thuyết ngôn tình Trung Quốc gạn lọc được những điểm yếu, nâng cao chất lượng thì sẽ tự nó vượt qua được sự thoái trào. Nếu dòng văn học này vẫn ngang nhiên những hiện tượng trá hình, ăn theo, xuống cấp trầm trọng thì ngôn tình sẽ bị đào thải ra khỏi đời sống văn học. Câu hỏi: *đón nhận hay đào thải ngôn tình Trung Quốc* phải chăng nên để lại cho thời gian trả lời?!

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Trần Đình Sử (1999). “Lí thuyết tiếp nhận và phê bình văn học”, *Tạp chí Sông Hương*, số 124 (tháng 6).
- [2]. Bích Ngọc (tổng hợp). “Tiểu thuyết ngôn tình Trung Quốc và những hiểm họa khôn lường”, *Báo Dân Trí* (tháng 5 năm 2014), <http://dantri.com.vn/van-hoa/tieu-thuyet-ngon-tinh-trung-quoc-va-nhung-hiem-hoa-khon-luong-1401601739.htm>
- [3]. Đỗ Mai Quyên (tổng hợp từ các trang mạng Trung Quốc). “Nói không với ngôn tình Trung Quốc, được không?”, *Báo Tuổi Trẻ* (tháng 4 năm 2015), <http://tuoitre.vn/tin/van-hoa-giai-tri/20150411/loi-khong-voi-ngon-tinh-duoc-khong/732389.html>
- [4]. Tiki. *Truyện ngôn tình bán chạy*, <https://tiki.vn/bestsellers/ngon-tinh/c1521>
- [5]. Phạm Quang Trung. *Văn chương – Đọc và viết*, <http://sites.google.com/site/pqtrungdlu>.

CHINESE LOVE NOVEL: ACCEPT OR ELIMINATE?

Le Thi Ngoc Tram

Department of Literature, Hue University College of Education

Email: lethingoctram1402@gmail.com

ABSTRACT

Chinese love novel is one of the favorite genres which are attracting society's attentions. Also, it leaves many unexplainable questions due to its negative effects. The article uses approach theory to analyze and give meaningful thoughts from approach tendencies of readers. By rationalizing the popularity and the limit of Chinese love novels, the article contributes to revaluating and navigating the potential pathways for the development of this literature trends towards Vietnamese readers .

Keywords: *Approach theory, Chinese love novel, reading culture.*